

Asia: VN/27452/2020-OM-548

## **Julkisuuslain salassapitoperusteiden uudistustarpeiden kartoitus**

### **Lausunnonantajan lausunto**

**Mitkä ovat mielestänne nykyisten julkisuuslain 24 §:n salassapitoperusteiden kehittämistarpeet? Puuttuuko nykyisistä salassapitosäännöksistä jotain olennaista? Kuvailkaa ja perustelkaa kehittämistarvetta mahdollisimman konkreettisesti.**

Energiavirasto yhtyy Oikeusrekisterikeskuksen lausumassaan esittämiin näkemyksiin julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 7 ja 8 kohtien kehittämisestä ja katsoo kyseiset ehdotukset tärkeäksi myös energia-alan toimijoiden varautumistoiminnassa. Energia-alan toimijoiden osalta varautuminen ja turvajärjestelyt voivat toisinaan vaatia myös paikkatietojen salassapitoa. Tältä osin Energiavirasto yhtyy Maanmittauslaitoksen lausumaan siitä, että myös paikkatietojen osalta tulisi voida riskiperusteisesti poiketa julkisuusperiaatteesta. Energiavirasto korostaa kuitenkin, että kansallisen turvallisuuden lisäksi salassapitoperusteisiin tulisi sisällyttää kriittisen infrastruktuurin turvallisuuden vaarantuminen.

Energiavirasto yhtyy monen lausunnonantajan tavoin näkemykseen, että 20 kohta on rakenteeltaan niin monipolvinen, että kyseinen kohta voisi hyötyä kieliasun selkeyttämisestä.

Energiavirasto katsoo, että julkisuuslain 24 §:n kohta 32 vaatii täsmennystä sekä selvennystä siihen, mitkä kaikki tiedot ovat katsottava henkilön yksityiselämän piiriin kuuluviksi tiedoiksi. Nykymuodossaan salassapitoperuste on viraston näkemyksen mukaan liian lavea, ja aiheuttaa sen vuoksi tulkintaepäselvyyksiä. Lavea tulkinnanvaraisuus voi johtaa tilanteisiin, joissa salassapitoperusteen soveltaminen muodostuu liian laajaksi, ja siten heikentää asiakirjojen julkisuutta.

Lisäksi Energiavirasto katsoo, että julkisuuslakia tulisi kehittää siten, että tietopyyntöjen käsittelyssä voitaisiin henkilötietojen osalta tietyissä tapauksissa noudattaa unionin yleisen tietosuoja-asetuksen minimointiperiaatetta. Yksityishenkilön henkilötiedot, kuten esimerkiksi nimi- ja osoitetiedot, tulisi voida poistaa tietopyynnön johdosta luovutettavista asiakirjoista, kun henkilötieto ei ole asiassa

olennainen tai ratkaiseva tieto. Viraston näkemyksen mukaan tämä parantaisi asiakirjojen sisällön julkisuutta ilman, että henkilön yksityisyyden suoja vaarantuisi.

Energiavirasto on havainnut edellä kuvatun tarpeen valvontatoiminnassaan. Energiavirastolle voi kuka tahansa tehdä ilmoituksen havaitsemastaan laiminlyönnistä tai lainvastaisesta toiminnasta esimerkiksi sähköalan yritystä koskien. Ilmoittaja voi olla myös yksityishenkilö, jonka yksityiselämässä mahdollisen rikkomuksen tai laiminlyönnin seuraukset ovat ilmenneet. Energiavirasto katsoo, että ottaen huomioon valvonnan kontekstin, viranomaistoiminnan julkisuuden ja asian julkisuusarvon kannalta se, kuka ilmoituksen on tehnyt, ei kuitenkaan ole olennaista, vaan näissä tapauksissa julkisuusarvoa voisi olla enemmänkin sillä, mitä laiminlyönnistä tai rikkomuksesta on aiheutunut. Nykyisen sääntelyn mukaisesti kuitenkin tällaisessa tilanteessa ilmoituksen tekijän henkilöllisyys ja vaikkapa osoitetiedot ovat julkisia ja siten lähtökohtaisesti kenen tahansa saatavilla.

Energiavirasto valvoo yritysten toimintaa yleisellä tasolla, ei pelkästään yksittäistapauksiin liittyen. Viraston yleiseen valvontatoimivaltaan kuuluu valvoa, että yritysten toiminta on sääntelyn mukaista. Energiaviraston kokemuksen mukaan näissä asioissa tehdyillä ilmoituksilla voi olla julkisuusarvoa monille tahoille, kuten esimerkiksi toimittajille, asiasta kiinnostuneille yksityishenkilöille, konsulttitoimistoille, muille yrityksille tai asianajotoimistoille. Energiavirastolle tehtyjen ilmoitusten johdosta käynnistyvä selvitystyö kohdistuu kuitenkin yritysten toimintaan ja mahdolliset seuraamukset tai päätökset kohdistuvat yhtiön toimintaan yleisellä tasolla. Toisin sanoen virastolle tehtyjen ilmoitusten perusteella ei tehdä yksittäisiä henkilöitä koskevia päätöksiä, vaan tavoitteena on tarkastella yhtiöiden toimintaa osana yleistä valvontaa. Tämän vuoksi ilmoituksen tekijän henkilöllisyys ole ratkaiseva asian käsittelyssä, ja virasto ei katso tarkoituksenmukaiseksi, että tällaisen ilmoituksen tekijän henkilötietoja ei voitaisi minimointiperiaatteen nojalla poistaa tietopyynnön johdosta luovutettavista tiedoista, vaikka ne eivät olisikaan salassapidettäviä.

Energiavirasto yhtyy Kuntaliiton lausumaan sisäisen tarkastuksen osalta. Energiavirasto katsoo kuitenkin, että sisäisen tarkastuksen lisäksi luottamuksellisuus tulisi turvata myös sisäisen valvonnan ilmoitusten osalta. Valtionhallinnossa on ilmoittajansuojelun ilmoittamiskanavan käyttöönoton yhteydessä suositettu, että kanava hyödynnettäisiin sisäisen valvonnan ilmoittamiskanavana laajemminkin kuin vain ilmoittajansuojelulain soveltamisalan osalta. Ilmoittajansuojelussa keskeisiä lähtökohtia on ilmoittajan ja ilmoituksen kohteen henkilöllisyyden suojaaminen, ja tämä sama lähtökohta tulisi varmistaa sisäisen valvonnan ilmoitusten kohdalla laajemminkin, myös niissä tapauksissa, joissa ei sovelleta ilmoittajansuojelulain salassapitosäännöksiä. Energiavirasto katsoo, että tämän salassapitoperusteen soveltuminen sisäisen valvonnan luottamukselliseen ilmoittamiskanavaan olisi tärkeää sisäisen valvonnan toimivuuden kannalta ja tulisi selkeyttää joko kyseisen kohdan muotoilussa tai perusteluissa.

**Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisuja 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), millaisia muutoksia tämä edellyttäisi salassapitoperusteisiin? Kuvaile ja perustele muutostarvetta mahdollisimman konkreettisesti.**

Oletteko tunnistaneeet tietojen tai asiakirjojen salassapitoa koskevaa erityislainsäädäntöä, joka on ristiriidassa julkisuuslain salassapitosäännösten kanssa? Jos julkisuuslain soveltamisalaa muutettaisiin mietinnössä ehdotetulla tavalla (Oikeusministeriön julkaisu 2023:32, lakiehdotuksen 5 §), aiheutuisiko soveltamisalan muutoksesta konkreettisia ristiriitoja nykyisen erityislainsäädännön kanssa tai tarvetta tarkentaa erityislainsäädäntöä?

Julkisuuslain uudistamisen yhteydessä olisi tärkeää kiinnittää huomiota lain ja tietosuojalainsäädännön väliseen suhteeseen, erityisesti EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen keskeisiin periaatteisiin, kuten tietojen minimointiperiaatteeseen. Nykyisessä sääntelyssä on havaittavissa tulkinnanvaraisuutta esimerkiksi tilanteissa, joissa henkilötiedot eivät täytä julkisuuslain mukaista salassapitoperustetta, mutta henkilötietojen luovuttaminen muun asiakirjan mukana ei vaikuta tarkoituksenmukaiselta julkisuusperiaatteenkaan kannalta. Tällaiset tilanteet korostavat tarvetta tarkastella julkisuusperiaatteen, salassapitoperusteiden ja tietosuojaperiaatteiden, erityisesti henkilötietojen käsittelyn minimoinnin, keskinäistä suhdetta.

Nykyinen sääntely ei sisällä kattavaa salassapitoperustetta EU:n yleisessä tietosuoja-asetuksessa tarkoitetuille arkaluonteisille henkilötiedoille, mikä vaikeuttaa yhtenäistä soveltamista. Julkisuuslaki tulisi päivittää vastaamaan tietosuojalainsäädännön vaatimuksia sekä harkita esimerkiksi erillisen salassapitoperusteen lisäämistä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluville tiedoille.

Nurmi Simo  
Energiavirasto

Keitaanranta Vera  
Energiavirasto